

TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HÓA HÀ NỘI
KHOA VĂN HÓA DÂN TỘC THIỂU SỐ

**PHONG TRÀO XÂY DỰNG GIA ĐÌNH VĂN HÓA
CỦA NGƯỜI TÀY XÃ PHÚC LƯƠNG - ĐẠI TỪ – THÁI NGUYÊN**

KHÓA LUẬN TỐT NGHIỆP CỬ NHÂN

Hướng dẫn khoa học: Thầy Trương Thìn
Sinh viên thực hiện : Đào Thị Hằng
Lớp : VHDT 12C

HÀ NỘI - 2010

MỤC LỤC

	<i>Trang</i>
MỞ ĐẦU.....	1
1 Tính cấp thiết của đề tài.....	1
2. Lịch sử nghiên cứu.....	3
3. Mục đích nghiên cứu.....	3
4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu.....	4
5. Phương pháp nghiên cứu.....	4
6. Đóng góp của khóa luận.....	4
7. Bố cục của khóa luận.....	4
CHƯƠNG 1: CƠ SỞ LÝ LUẬN VỀ XÂY DỰNG GIA ĐÌNH VĂN HÓA...6	
1.1. Quan điểm của Đảng và nhà nước về xây dựng gia đình văn hóa.....	6
1.2. Sự cần thiết phải xây dựng gia đình văn hóa.....	9
1.3. Khái niệm gia đình, vai trò và vị trí gia đình trong đời sống xã hội.....	11
1.3.1 Khái niệm gia đình.....	11
1.3.2 Vai trò, vị trí của gia đình.....	14
1.3.3 Chức năng của gia đình.....	14
1.4 . Văn hóa gia đình, gia đình văn hóa và xây dựng gia đình văn hóa mới...16	
1.4.1 . Văn hóa gia đình.....	16
1.4.2. Gia đình văn hóa và xây dựng gia đình văn hóa mới.....	19
1.5 Mục tiêu của cuộc vận động xây dựng gia đình văn hóa.	21
1.6 Những tiêu chí cơ bản của “Gia đình văn hóa”.....	22
CHƯƠNG 2: THỰC TRẠNG PHONG TRÀO XÂY DỰNG GIA ĐÌNH VĂN HÓA Ở VÙNG NGƯỜI TÀY XÃ PHÚC LƯƠNG HIỆN NAY.....24	
2.1 Khái quát về người Tày xã Phúc Lương.....	24
2.1.1 Đặc điểm tự nhiên.....	24
2.1.2 Đặc điểm dân cư và lịch sử cư trú.....	25

2.1.3 Đặc điểm đời sống kinh tế	26
2.1.4 Đặc điểm đời sống văn hóa- xã hội.....	28
2.2 Gia đình truyền thống của người Tày xã phúc Lương.....	33
2.3 Sự ảnh hưởng về giá trị và chuẩn mực gia đình truyền thống với gia đình hiện đại của người Tày xã Phúc Lương.	34
2.4 Phong trào xây dựng gia đình văn hóa ở xã Phúc Lương.....	36
2.4.1 Quá trình vận động	36
2.4.2 Tổ chức thực hiện.....	38
2.4.3 Mục đích, yêu cầu và nội dung xây dựng gia đình văn hóa xã Phúc Lương.....	38
2.4.4 Quy trình bình xét các danh hiệu.....	39
2.5. Quá trình tổ chức hiện xây dựng gia đình văn hóa người Tày xã Phúc Lương.....	41
2.5.1.Nhận thức và quá trình thực hiện việc xây dựng gia đình văn hóa.....	41
2.5.2. Các bước tiến hành và tổ chức chỉ đạo cuộc vận động xây dựng gia đình văn hóa ở vùng đồng bào Tày.....	46
2.5.3 Những kết quả đạt được từ việc xây dựng gia đình văn hóa của người Tày.....	49
2.5.4. Kết quả đạt được từ một số phong trào khác.....	53
2.5.5. Vai trò của các tổ chức chính trị trong phong trào xây dựng gia đình văn hóa.....	53
2.5.6. Nguyên nhân rút ra từ phong trào	56
2.5.7.Những tồn tại và hạn chế trong phong trào xây dựng gia đình văn hóa hiện nay của người Tày tại xã Phúc Lương.....	58
CHƯƠNG 3: MỘT SỐ GIẢI PHÁP NHẪM NÂNG CAO HIỆU QUẢ CỦA PHONG TRÀO XÂY DỰNG GIA ĐÌNH VĂN HÓA CỦA NGƯỜI TÀY XÃ PHÚC LƯƠNG HIỆN NAY VÀ TƯƠNG LAI	59

3.1 Những bài học kinh nghiệm rút ra từ quá trình xây dựng gia đình văn hóa của người Tày xã Phúc Lương.....	59
3.2. Những phương hướng và giải pháp nâng cao hiệu quả của phong trào.....	61
3.2.1 Tình hình hiện nay.....	61
3.2.2. Phương hướng.....	62
3.2.3. Một số giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả xây dựng gia đình văn hóa của người tày xã Phúc Lương.....	65
3.3. Kiến nghị, đề xuất.....	71
KẾT LUẬN.....	75
DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	77
PHỤ LỤC.....	80

LỜI CẢM ƠN

*Trải qua một quá trình, một khoảng thời gian tương đối dài được học tập và rèn luyện tại **Khoa Văn hóa Dân tộc – Đại học văn hóa Hà Nội** với nhiều sự khó khăn ban đầu trong học tập cũng như rèn luyện của bản thân, sinh viên đã nhận được sự giúp đỡ, chỉ bảo tận tình của các thầy giáo, cô giáo trong khoa. Để hoàn thành tốt khóa luận này, chúng tôi đã nhận được sự quan tâm giúp đỡ nhiệt tình của phòng văn hóa thông tin huyện Đại Từ, Ban văn hóa xã Phúc Lương, bà con trong xã đã tạo điều kiện thuận lợi cho chúng tôi trong quá trình khảo sát và thu thập thông tin, tài liệu liên quan đến bài viết.*

*Nhân đây, chúng tôi xin bày tỏ lòng cảm ơn sâu sắc nhất tới Ban Chủ nhiệm khoa, các thầy cô giáo đã tận tình giảng dạy, đặc biệt là thầy giáo **Trương Thìn – Cục văn hóa cơ sở** đã trực tiếp hướng dẫn, và tạo điều kiện giúp đỡ trong suốt thời gian thực hiện đề tài.*

Bài viết tuy đã có nhiều cố gắng nhưng do khả năng có hạn, điều kiện để tìm hiểu, nghiên cứu khảo sát thực tế còn rất nhiều khó khăn nên khóa luận này không tránh khỏi những thiếu sót. Chúng tôi mong nhận được nhiều ý kiến đóng góp quý báu của quý thầy cô và các bạn để bổ sung thêm cho bài viết được đầy đủ hơn.

Chúng tôi xin chân thành cảm ơn!

Hà Nội, ngày 22 tháng 5 năm 2010

Sinh viên

Đào Thị Hằng

MỞ ĐẦU

2 Tính cấp thiết của đề tài.

Gia đình là tế bào của xã hội, là nơi duy trì nòi giống, là môi trường quan trọng hình thành, nuôi dưỡng và giáo dục nhân cách con người, bảo tồn và phát huy văn hóa truyền thống tốt đẹp, chống lại các tệ nạn xã hội, tạo nguồn nhân lực phục vụ sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.

Trải qua nhiều thế hệ, gia đình Việt Nam được hình thành và phát triển với những chuẩn mực giá trị tốt đẹp góp phần xây dựng bản sắc văn hoá dân tộc. Những giá trị truyền thống quý báu như lòng yêu nước, yêu quê hương, hiếu nghĩa, hiếu học, thủy chung, yêu thương đùm bọc lẫn nhau, cần cù và sáng tạo trong lao động, bất khuất kiên cường vượt qua mọi khó khăn thử thách đã được gia đình Việt Nam gìn giữ, vun đắp và phát huy trong suốt quá trình lịch sử dựng nước và giữ nước. Qua các thời kỳ, cấu trúc và quan hệ trong gia đình có thay đổi, nhưng những chức năng cơ bản của gia đình vẫn tồn tại và gia đình vẫn là một nhân tố quan trọng, không thể thiếu trong sự nghiệp phát triển kinh tế, xã hội của đất nước.

Gia đình chính là cái nôi nuôi dưỡng hoàn thiện thể chất và tinh thần chuẩn bị hành trang cho mỗi cá nhân hòa nhập vào cộng đồng xã hội, là nơi chuyển giao, truyền bá cho các thế hệ vừa phát huy những nét đẹp của văn hóa truyền thống vừa tiếp thu những tinh hoa văn hóa của thời đại.

Sinh thời chủ tịch Hồ Chí Minh đã nói: *“rất quan tâm đến gia đình là đúng, vì nhiều gia đình cộng lại mới thành xã hội, xã hội tốt thì gia đình càng tốt, gia đình tốt thì xã hội mới tốt. Hạt nhân của xã hội là gia đình. Chính vì vậy muốn xây dựng chủ nghĩa xã hội là phải chú ý đến hạt nhân tốt”*. (Trích bài nói của Bác Hồ tại hội nghị cán bộ dự thảo Luật Hôn nhân và Gia đình, 10 – 1959).

Và cho đến nay vấn đề gia đình đã và đang được các nhà nghiên cứu tiếp cận ở nhiều góc độ khoa học khác nhau: Tâm lý học, xã hội học, dân tộc học và đã cho ra nhiều công trình nghiên cứu đạt kết quả cao.

Quá trình công nghiệp hoá, hiện đại hoá, đô thị hoá và hội nhập quốc tế tạo ra nhiều cơ hội và điều kiện, đồng thời cũng đặt gia đình và công tác xây dựng gia đình trước nhiều khó khăn, thách thức. Mặt trái của cơ chế thị trường và lối sống thực dụng sẽ tiếp tục tác động mạnh tới các giá trị đạo đức truyền thống tốt đẹp và lối sống lành mạnh. Sự phân hoá giàu nghèo sẽ tiếp tục tác động vào số đông các gia đình, nếu không được hỗ trợ, không được chuẩn bị đầy đủ, nhiều gia đình sẽ không đủ năng lực đối phó với những thay đổi nhanh chóng về kinh tế - xã hội và không làm tròn các chức năng vốn có của mình.

Xây dựng gia đình văn hóa là một việc làm cần thiết đúng với chủ trương của Đảng và Nhà nước là nguyện vọng của nhân dân về phát triển nông thôn miền núi và nền văn hóa mà nhân dân ta xây dựng là nền văn hóa thống nhất mà đa dạng trong cộng đồng các dân tộc Việt Nam. Vấn đề xây dựng gia đình văn hóa đã góp phần đáp ứng nhu cầu phát triển văn hóa của nhân dân, đặc biệt là đồng bào vùng dân tộc thiểu số. Chúng ta ai cũng mong muốn một gia đình hạnh phúc, một gia đình đầy ắp tiếng cười của trẻ thơ và ánh mắt mừng vui của của tuổi già. Quá trình tạo dựng hạnh phúc gia đình chính là quá trình tạo dựng văn hóa gia đình trên cơ sở lấy văn hóa gia đình truyền thống tốt đẹp làm gốc để từ đó giữ gìn và phát huy đồng thời tiếp thu những tinh hoa văn hóa của thời đại để xây dựng gia đình văn minh, hạnh phúc và hiện đại.

Việc tìm hiểu văn hoá gia đình truyền thống và phát huy những yếu tố tích cực của nó trong đời sống hiện tại là một việc làm thể hiện sự trân trọng quá khứ và chú ý tới tương lai. Đề tài nghiên cứu: ***“Phong trào xây dựng gia đình văn hóa của người Tày xã Phúc Lương, Đại Từ, Thái Nguyên”*** chính là nhằm góp phần tạo ra một đơn vị có đời sống văn hóa tinh thần phong phú,

lành mạnh đáp ứng nhu cầu văn hóa đa dạng và không ngừng phát triển của đồng bào dân tộc Tày và nâng cao tính tự quản của gia đình các dân tộc khác ở cộng đồng trong công cuộc xây dựng nếp sống văn minh.

Vì lý do đó, là sinh viên khoa văn hóa dân tộc Trường ĐHVH Hà Nội. Là người con sinh ra và lớn lên tại xã em đã chọn đề tài nghiên cứu này với mong muốn góp một phần công sức nhỏ bé của mình vào việc giữ gìn những truyền thống văn hóa tốt đẹp của dân tộc, nâng cao ý thức về nghĩa vụ gia đình đối với mọi lớp người, kết hợp và phát huy vai trò của xã hội, của toàn thể nhà trường, tập thể lao động, cộng đồng dân cư trong việc chăm lo bồi dưỡng đồng chí, đồng đội hình thành nhân cách cao đẹp và nếp sống có văn hóa.

8. Lịch sử nghiên cứu.

Nghiên cứu về vấn đề “xây dựng gia đình văn hóa” là một đề tài rất rộng lớn, là vấn đề được toàn Đảng toàn dân quan tâm, cũng là một đề tài được nhiều nhà nghiên cứu quan tâm và một số công trình do sinh viên trường ĐHVH Hà Nội, đặc biệt là sinh viên khoa quản lý Văn hóa dân tộc thiểu số chọn làm đề tài khóa luận tốt nghiệp.

Tuy đã được quan tâm, song vấn đề xây dựng gia đình văn hóa ở nhiều nơi như vùng đồng bào dân tộc thiểu số lại chưa được chú ý đầy đủ. Nghiên cứu “phong trào xây dựng gia đình văn hóa của người Tày ở xã phúc Lương” là công trình đầu tiên từ trước tới nay.

9. Mục đích nghiên cứu.

Bước đầu tìm hiểu vấn đề xây dựng gia đình văn hóa của người Tày ở xã Phúc Lương, hiểu được nếp sống và phong tục tập quán của người dân nơi đây.

Tìm hiểu sự tác động của các yếu tố truyền thống trong gia đình người Tày ở xã Phúc Lương tới việc xây dựng gia đình văn hóa mới hiện nay.

Góp phần tạo ra một đơn vị có đời sống văn hóa tinh thần phong phú, lành mạnh đáp ứng nhu cầu văn hóa đa dạng, không ngừng phát triển của

đồng bào dân tộc Tày và nâng cao tính tự quản của gia đình các dân tộc khác trong xã trước cuộc xây dựng nếp sống văn minh gia đình văn hóa hiện nay và trong tương lai.

10. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu.

“Vấn đề xây dựng gia đình văn hóa của người Tày xã Phúc Lương, Đại từ, Thái Nguyên” là đối tượng nghiên cứu của đề tài.

Phạm vi nghiên cứu: Đề tài nghiên cứu về người Tày trong phạm vi toàn xã Phúc Lương.

11. Phương pháp nghiên cứu.

Khóa luận này được thể hiện trên cơ sở quan điểm, đường lối của Đảng, Nhà nước, Tư tưởng Hồ Chí Minh về văn hóa Việt Nam.

Đề tài đã được sử dụng phương pháp nghiên cứu điền dã dân tộc học, phân tích tổng hợp và so sánh, đối chiếu trên cơ sở chất lọc tư liệu kết hợp với phỏng vấn bà con nông dân ở xã Phúc Lương.

12. Đóng góp của khóa luận.

Đây là nghiên cứu đầu tiên về phong trào xây dựng gia đình văn hóa của người Tày ở xã Phúc Lương, hy vọng khóa luận này sẽ góp phần bổ sung tư liệu vào việc xây dựng gia đình văn hóa ở vùng đồng bào dân tộc Tày nói riêng và xây dựng đời sống văn hóa cơ sở ở vùng đồng bào dân tộc thiểu số ở nước ta nói chung.

Kết quả nghiên cứu sẽ góp phần vào việc định hướng phát triển các chính sách văn hóa, xã hội, giữ gìn và phát triển văn hóa người Tày ở xã Phúc Lương trong sự nghiệp xây dựng gia đình văn hóa hiện nay.

13. Bộ cục của khóa luận.

Mở đầu;

Chương 1. Cơ sở lý luận về xây dựng gia đình văn hóa;

Chương 2. Thực trạng xây dựng gia đình văn hóa ở vùng người Tày xã Phúc Lương hiện nay;

Chương 3. Một số giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả của phong trào xây dựng gia đình văn hóa của người Tày xã Phúc Lương, Đại Từ, Thái Nguyên hiện nay và tương lai;

Kết luận;

Danh mục tài liệu tham khảo;

Danh sách người cung cấp tư liệu;

Phụ lục.

DANH MỤC TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Toan Ánh (1992). *Nếp cũ làng xóm Việt Nam*, NXB TP HCM.
2. Ban chỉ đạo Toàn dân đoàn kết xây dựng đời sống văn hóa (2006). *Văn bản chỉ đạo hướng dẫn phong trào Toàn dân đoàn kết xây dựng đời sống văn hóa*, Hà nội.
3. *Báo cáo kết quả hoạt động văn hóa thông tin năm 2008, phương hướng nhiệm vụ năm 2009 của phòng văn hóa thông tin huyện Đại Từ.*
4. *Báo cáo kết quả hoạt động văn hóa thông tin năm 2009, phương hướng nhiệm vụ năm 2010 của phòng văn hóa thông tin huyện Đại Từ.*
5. *Báo cáo kết quả hoạt động văn hóa thông tin năm 2007, phương hướng nhiệm vụ năm 2008 của ban văn hóa xã Phúc Lương.*
6. *Báo cáo kết quả hoạt động văn hóa thông tin năm 2008, phương hướng nhiệm vụ năm 2009 của ban văn hóa xã Phúc Lương.*
7. *Báo cáo kết quả hoạt động văn hóa thông tin năm 2009, phương hướng nhiệm vụ năm 2010 của ban văn hóa xã Phúc Lương.*
8. Bộ VH TT & DL, cục văn hóa cơ sở (2008). *Văn bản của Đảng và Nhà nước về nếp sống văn hóa*, Hà Nội.
9. Bộ VH TT, cục văn hóa cơ sở (1999). *Hỏi và đáp xây dựng làng văn hóa, nếp sống văn hóa, tổ chức và quản lý lễ hội truyền thống*, NXB chính trị quốc gia. Hà Nội.
10. Bộ VH TT & DL, vụ gia đình (2008). *Tài liệu giáo dục đời sống gia đình, các kiến thức chung về gia đình*, Hà Nội.
11. Trần Bình (2005). *Tập quán mưu sinh của các dân tộc thiểu số vùng Đông Bắc Việt Nam*, NXB Phương Đông, TP HCM.

12. Mai Huy Bích (1987). *Lối sống gia đình ngày nay*, NXB Phụ nữ, Hà nội.
13. *Chiến lược xây dựng gia đình Việt Nam 2005 – 2010*.
14. *Cương lĩnh xây dựng đất nước trong thời kỳ quá độ lên chủ nghĩa xã hội*, NXB sự thật, 1991.
15. *Chủ nghĩa Mác-Lê Nin với vấn đề hôn nhân và gia đình*.
16. Đảng cộng sản Việt Nam (1998). *Văn kiện hội nghị lần thứ năm, Ban chấp hành Trung ương khóa VIII*, NXB chính trị quốc gia.
17. Bế Viết Đăng (1998). *Một số vấn đề lịch sử tộc người và những đặc điểm chủ yếu của văn hóa các dân tộc Tày, Thái*, dân tộc học.
18. Nguyễn Văn Hy (1995). *Mấy vấn đề xây dựng đời sống văn hóa cơ sở hiện nay*. NXB văn hóa.
19. Lê Như Hoa (cb) (2002). *Văn hóa ứng xử các dân tộc Việt Nam*, NXB Văn hóa thông tin, Hà nội.
20. Trần Văn Hà (cb) (2007). *Phát triển nông thôn miền núi và dân tộc trong thời kỳ kinh tế chuyển đổi*, NXB Khoa học xã hội, Hà Nội.
21. Phan Khanh (1996). *Cuộc sống hiện đại và văn hóa cội nguồn*, NXB văn hóa thông tin.
22. Vũ Ngọc Khánh (2007). *Văn hóa gia đình Việt Nam*, NXB Thanh niên.
23. Hoàng Nam (1998). *Bước đầu tìm hiểu văn hóa tộc người – Văn hóa Việt Nam*, NXB Văn hóa dân tộc.
24. Hoàng Bích Nga (2005). *Để có một gia đình văn hóa*, NXB Lao động xã hội.
25. Trương Thìn. *Hương ước xưa và quy ước làng văn hóa ngày nay*.
26. Trương Thìn (2005). *Tôn trọng tự do tín ngưỡng bài trừ mê tín dị đoan*. NXB văn hóa thông tin.
27. Lê Thi. *Vài suy nghĩ về văn hóa gia đình và gia đình văn hóa*.

28. Lê Ngọc Thắng (1990). *Bản sắc văn hóa dân tộc Việt Nam*, NXB Văn hóa dân tộc.
29. Hà Văn Thư, Lê Văn Lô (1984). *Văn hóa Tày – Nùng*, NXB Văn hóa, Hà Nội.
30. Nguyễn Hữu Thức (2005). *Về văn hóa và xây dựng đời sống văn hóa*, NXB chính trị quốc gia, Hà nội.
31. Sở VH TT & DL Thái Nguyên, *bản tin văn hóa Thể thao-Du lịch-Thái Nguyên*.